

უცხოური ინვესტიციის პირდაპირი და არაპირდაპირი (ირიზი)
ექსპროპრიაციის გამიჯვნა და მასთან დაკავშირებული საერთაშორისო
გადაწყვეტილებების ანალიზი

დავით დამენია

*„სამაგისტრო ნაშრომი წარდგენილია ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამართლის
სკოლის ფაკულტეტზე სამართლის მაგისტრის აკადემიური ხარისხის მინიჭების
მოთხოვნების შესაბამისად“*

კერძო (ბიზნეს) სამართალი

სამეცნიერო ხელმძღვანელი: ირინა ალაპიშვილი, სამართლის მაგისტრი

ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი

თბილისი, 2017

სარჩევი

შესავალი.....	1
1. ინვესტიციის განმარტება, მისი მნიშვნელობა და მთავარი ასპექტები საერთაშორისო და ქართული სამართლის მიხედვით.....	6
1.1 ICSID-ის არბიტრაჟის მნიშვნელობა ინვესტიციის დეფინიციის განსაზღვრის პროცესში	7
1.2 ინვესტიციის განმარტება BIT-ის მიხედვით	10
2. ექსპროპრიაციის დეფინიციის განსაზღვრა, როგორც პირდაპირი და არაპირდაპირი ექსპროპრიაციის გამოიჯვნის წინაპირობა და მისი ობიექტები	13
2.1 პირდაპირი ექსპროპრიაცია/ნაციონალიზაცია და მისი ძირითადი ობიექტები.....	15
2.2 არამატერიალური ქონება და სახელშეკრულებო უფლებები, როგორც ექსპროპრიაციის ობიექტები საერთაშორისო პრაქტიკის საფუძველზე	17
3. არაპირდაპირი ექსპროპრიაციის განვითარება საერთაშორისო საინვესტიციო სამართლის პრაქტიკაში და მისი სახეები.....	19
3.1 არაპირდაპირი ექსპროპრიაციის დეფინიციის განვითარება და მისი გამომწვევი მიზეზები საერთაშორისო საინვესტიციო სამართალში	20
3.2 ექსპროპრიაციის ტოლფასი ქმედება, როგორც არაპირდაპირი ექსპროპრიაციის ერთ-ერთი სახე და მისი როლი ექსპროპრიაციის გამოიჯვნაში	22
3.3 მცოცავი ექსპროპრიაციის მიმართება არაპირდაპირ ექსპროპრიაციასთან	25
4. პირდაპირი და არაპირდაპირი ექსპროპრიაციის გამოიჯვნა და მისი შედეგები.....	27
5. კომპენსაციის გაცემის საკითხი, როგორც პირდაპირი და არაპირდაპირი ექსპროპრიაციის გამოიჯვნის ერთ-ერთი კომპონენტი.....	34
5.1 კომპენსაცია მართლზომიერი და არამართლზომიერი ექსპროპრიაციისას	36
5.2 მართლზომიერი და არამართლზომიერი ექსპროპრიაციის როლი პირდაპირი და არაპირდაპირი ექსპროპრიაციის გამოიჯვნაში	38
დასკვნა	42
გამოყენებული ლიტერატურა.....	48

აბრევიატურა

ქართულ ენაზე:

იხ.	იხილე
ე.წ.	ეგრეთ წოდებული
ენერგო ქარტია	ენერგეტიკული ქარტიის ხელშეკრულება
ავტ.	ავტორი

უცხოურ ენებზე:

BIT	bilateral investment treaty
CAFTA	Dominican Republic–Central America Free Trade Agreement
ICSID	International Centre for Settlement of Investment Disputes
NAFTA	North American Free Trade Agreement

აბსტრაქტი

საინვესტიციო სამართლის მამოძრავებელ საფუძველს წარმოადგენს უცხოური ინვესტიცია, როგორც მისი უმნიშვნელოვანესი კომპონენტი. თუმცა, მიუხედავად უცხოური ინვესტიციის მნიშვნელობისა, სახელმწიფოს აქვს შესაძლებლობა სუვერენული უფლებამოსილების ფარგლებში განახორციელოს მისი პირდაპირი ან არაპირდაპირი ექსპროპრიაცია. როდესაც სახელმწიფო ახორციელებს ასეთი სახის უფლებამოსილებას, საჭიროა, მოხდეს გამიჯვნა თუ, რომელი სახის ექსპროპრიაცია იქნა გამოყენებული უცხოური ინვესტიციის წინააღმდეგ, ვინაიდან პირდაპირი და არაპირდაპირი ექსპროპრიაცია სხვადასხვა სამართლებრივ შედეგებს იწვევს საინვესტიციო სამართლის პრაქტიკაში.

ნაშრომის მიზანია, საერთაშორისო საინვესტიციო სამართლის თეორიისა და მასთან დაკავშირებული, მრავალფეროვანი საერთაშორისო გადაწყვეტილებების ანალიზის საფუძველზე, შეისწავლოს, უცხოური ინვესტიციის პირდაპირი და არაპირდაპირი ექსპროპრიაციის გამიჯვნის საკითხი. ასევე, იმ ძირითადი კომპონენტების დადგენა, რაც დაეხმარება მკითხველს აღნიშნული მიჯნის გავლებაში და ექსპროპრიაციის შედეგების კვლევაში.

ნაშრომი თანმიმდევრულად იკვლევს, ექსპროპრიაციის არსებობის და მისი სახის დადგენისათვის საჭირო, მნიშვნელოვან პრაქტიკულ და თეორიულ მაგალითებს და საბოლოოდ, დასკვნის სახით გვთავაზობს, ექსპროპრიაციის სახეების გამიჯვნის მთავარ კრიტერიუმებს და მის სამართლებრივ შედეგებს.

ძირითადი საძიებო სიტყვები: უცხოური ინვესტიცია, პირდაპირი და არაპირდაპირი ექსპროპრიაცია, გამიჯვნა, კომპენსაცია.

Abstract

Foreign investment is the driving force of the Investment law as its most important component. However, in spite of its significance, the State has the possibility of direct or indirect expropriation within the sovereign authority. Where the state exercises such powers, it is necessary to separate which expropriation was used against foreign investment, because direct and indirect expropriation may cause various legal consequences in the practice of investment law.

The purpose of the thesis is to analyze the theory of international investment law and its various international solutions to study the separation between direct and indirect expropriation of foreign investment. Also to allocate the basic components that will help the reader to find out the distinguish and explore the consequences of the expropriation.

The work explores in sequence important practical and theoretical examples of the existence of expropriation and its type, and finally, as a conclusion shows main criteria that are important for the separation and its legal outcome.

Key Words: Investment, Direct and Indirect Expropriation, Separation, Compensation